

RAHMANOW O., JĘDRZEJKO K., MAJGIER L. 2010. The secondary succession in the area of abandoned cemeteries in Northern Poland. W: M. BARANČOKOVÁ, J. KRAJČÍ, J. KOLLÁR, I. BELČÁKOVÁ (red.), *Landscape Ecology – methods, applications and interdisciplinary approach*. Institute of Landscape Ecology, Slovak Academy of Sciences, Bratislava, s. 647–657.

JĘDRZEJKO K. (red.) 2011. V Franciszkańska Konferencja Zielarsko-Farmaceutyczna, Katowice-Panewniki, 28 maja 2011 r. Herbarium św. Franciszka przy klasztorze Braci Mniejszych Franciszkanów w Katowicach-Panewnikach, Katowice, s. 43.

JĘDRZEJKO K., ANDREJCZUK W., SIKORSKI M. 2011. Charakterystyka ekologiczna gatunków synantropijnych flory naczyniowej, stwierdzonych wzdłuż czarnego szlaku turystycznego na obszarze Chełmowej Góry w Świętokrzyskim Parku Narodowym. *Zeszyty Naukowe Beskidzkiej Wyższej Szkoły Umiejętności w Żywcu* 4: 26–48.

JĘDRZEJKO K., MANIARA M., PIETRYJA M. (red.) 2011. Franciszkańskie Konferencje Zielarsko-Farmaceutyczne 2007–2010. Herbarium św. Franciszka przy klasztorze Braci Mniejszych Franciszkanów w Katowicach-Panewnikach, Katowice, s. 176.

JĘDRZEJKO K., NIKIEL A. 2012. Ocena naturalnych zasobów roślin naczyniowych na terenie ośrodków rekreacyjno-wypoczynkowych: Park Miejski, Park Szczygłowice koło Knuruwa i Czerwonka-Dębieńsko Las, ze szczególnym uwzględnieniem gatunków leczniczych (Rybnicki Okręg Węglowy). *Farmacja Polska* 68(3): 154–163.

ROCZNICE, JUBILEUSZE ANNIVERSARIES, JUBILEES

WSPOMNIENIE O PROF. DR HAB. ZYGUMNCIE CZUBIŃSKIM – WIELKIM CZŁOWIEKU I UCZONYM

**A remembrance of Professor Zygmunt Czubiński
– a great man and great scientist**

W roku 2012 mija 100 rocznica urodzin oraz 45 rocznica śmierci Profesora Zygmunta Czubińskiego (24 VI 1912 – 1 II 1967), wybitnego geobotanika, wieloletniego kierownika Katedry Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Zygmunt Czubiński urodził się w Kielcach i tam ukończył gimnazjum. Studia botaniczne

na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego odbył w latach 1930–1935, stykając się z botanikami tej miary co profesor dr honoris causa Józef Paczoski czy profesor dr Adam Wodziczko. Za pracę magisterską z dziedziny briologii, wykonaną pod kierunkiem prof. Wodziczko, uzyskał w roku 1935 srebrny medal Uniwersytetu Poznańskiego. W okresie wojny pracował początkowo w Kielcach, a następnie w Krakowie. Stopień doktora nauk ścisłych z dziedziny botaniki uzyskał w czerwcu 1945 roku w Zakładzie Botaniki Ogólnej Uniwersytetu Poznańskiego. Od października 1946 roku rozpoczął pracę w Zakładzie Systematyki i Geografii Roślin UP jako adiunkt, a po przemianowaniu Zakładu na Katedrę został kierownikiem tej jednostki (1947). Budował Katedrę w trudnych warunkach powojennych od podstaw, z zapałem, wielką wiedzą, dobrocią i życzliwością. W 1951 roku habilitował się na podstawie pracy „Zagadnienia geobotaniczne Pomorza”. Była to pierwsza problemowa monografia geobotaniczna, która stała się wzorcem i wzorem monografii regionalnej (Faliński 1998). Dr hab. Z. Czubiński w 1954 roku uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego.

Najwięcej energii i zapału poświęcił prof. Z. Czubiński pracy na polu ochrony przyrody. Opracował szczegółowy plan racjonalnej sieci rezerwatów przyrody w Polsce. Nie było w Polsce nikogo, kto by lepiej niż On znał rezerwaty przyrody naszego kraju (Krotoska 1967). Prof. Z. Czubiński odegrał ważną rolę w pracach nad powstaniem pierwszego wydania znanego dzieła *Szata roślinna Polski*. Był wysoko ceniony jako najlepszy znawca szaty roślinnej niżu polskiego, szczególnie Pomorza i Wielkopolski.

Prof. Z. Czubiński był wspaniałym organizatorem życia naukowego, a szczególnie zespołowych prac badawczych, za co był wielokrotnie nagradzany. Pod jego kierunkiem Katedra Systematyki i Geografii Roślin UAM rozwinęła się w najsilniejszy tego typu ośrodek w kraju. Obejmowała kilka zakładów naukowych i Ogród Botaniczny. Prof. Z. Czubiński organizował i popierał również badania paleobotaniczne, genetyczne, palinologiczne i mykologiczne. Pod

swoim kierunkiem, w ciągu niespełna 20 lat, wykształcił 250 magistrów, 18 doktorów i 9 docentów (Krotoska 1967). Dzięki tym osobom powstały w dalszych latach ośrodki geobotaniczne w nowotworzonych uczelniach, w Uniwersytecie Gdańskim (prof. dr hab. Hanna Piotrowska) i w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach (prof. dr hab. Florian Celiński).

W macierzystej uczelni w ramach byłej Katedry Systematyki i Geografii Roślin UAM, a później samodzielnie, działały następujące zakłady naukowe: Zakład Systematyki i Geografii Roślin, przemianowany w 1974 roku na Zakład Ekologii Roślin i Ochrony Środowiska (kier. – prof. dr hab. Teofil Wojterski), Zakład Systematyki Eksperymentalnej (kier. – prof. dr hab. J. Szwejkowski), Zakład Ekologii Roślin (kier. – prof. dr hab. F. Celiński, prof. dr hab. T. Krotoska), Zakład Taksonomii Roślin (kier. – prof. dr hab. Waldemar Żukowski, prof. dr hab. Zygmunt Tobolewski), Zakład Hydrobiologii (kier. – prof. dr hab. I. Dąmbska) i Zakład Geobotaniki (kier. – prof. dr hab. Stanisław Lisowski).

Prof. Z. Czubiński był wybitnym uczonym, bryologiem, geobotanikiem i fitogeografem. Był wspaniałym człowiekiem i wychowawcą. Cechy jego osobowości najlepiej oddają słowa Sergiusza Riabinina (1918–1997), biologa, twórcy i wieloletniego kierownika Zakładu Ochrony Przyrody UMCS w Lublinie, przekazane w 20 rocznicę śmierci Profesora: „Prof. Czubiński był bogatą mozaiką pięknych ludzkich cech; dawał radość, optymizm, wiarę w człowieka, prawdę, życie” (Balcerkiewicz 1998). Świadczą o tym również liczne wspomnienia i artykuły pisane przez uczniów i przyjaciół oraz tych, którzy dostrzegali wyjątkowe przymioty serca i umysłu tego Wielkiego Człowieka (Bujakiewicz, Żukowski 1997, Truszkowska 2002).

Pamięć o naszym Mistrzu i Nauczycielu przejawia się w organizowaniu konferencji i sesji naukowych. Szczególnie bogata w wydarzenia była sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci Profesora (maj 1997). Zgromadziła ona kilkadziesiąt osób ze wszystkich znaczących ośrodków naukowych w Polsce. W trakcie wspomnianej sesji przygotowano i wygłoszono szereg wystąpień,

Ryc. 1 i 2. Medal im. Profesora Zygmunta Czubińskiego (Ryc. 1. awers, Ryc. 2. rewers) (fot. P. Sujak).

Fig. 1 and 2. Professor Zygmunt Czubiński Medal (Fig. 1. obverse, Fig. 2. reverse) (phot. P. Sujak).

w których szczegółowo przedstawiono wojenną tułaczkę Profesora (Dzięczkowski 1998), osiągnięcia bryologiczne (Lisowski 1998), wkład w rozwój fitogeografii (Żukowski 1998) i fitosocjologii (Balcerkiewicz 1998), oraz mykologii (Bujakiewicz 1998) i paleobotaniki (Tobolski 1998), a także naukowe postulaty ochrony przyrody (Staniewska-Zątek 1998). Szczególnie zapadło w pamięć zebranych wystąpienie Profesora J. B. Falińskiego (1998), który monografię Prof. Z. Czubińskiego *Zagadnienia geobotaniczne*

Pomorza (1950) i wydany podręcznik W. Szafra *Zarys geografii roślin* (1949) uznał za dwa najważniejsze w owym czasie dzieła w Polsce. Ważną formą uczczenia pamięci o Prof. Z. Czubińskim był wyjazd do Parku Krajobrazowego Promno (Nadl. Czarniejewo) zorganizowany wiosną 1998 roku, podczas którego prof. dr hab. Teresa Krotoska z ogromnym wzruszeniem odsłoniła pamiątkową tablicę poświęconą pamięci Prof. Z. Czubińskiego, umieszczoną na głazie narzutowym z napisem następującej treści:

„Pamięci

Zygmunta Czubińskiego (1912–1967)
profesora Uniwersytetu Poznańskiego
wielkiego badacza przyrody Wielkopolski
i Pomorza

„przyjaciela przyrodników i zwykłych ludzi”
w miejscu Jego badań poświęcamy”
(Lisiewska, Żukowski 1998)

Pamięć o Profesorze trwa także w szczególnej formie powstałej w roku 2000 (Żukowski 2000). Jest to Medal im. Profesora Zygmunta Czubińskiego, który w postaci inicjatywy został zgłoszony podczas obrad wspomnianej sesji przez Prof. dr hab. J. B. Falińskiego. Medal przyznawany jest przez Oddział Poznański Polskiego Towarzystwa Botanicznego podczas Zjazdów PTB autorom wybitnych monografií geobotanicznych (Ryc. 1, 2). Dotychczas przyznano łącznie 15 Medali, w tym 7 w Poznaniu (52 Zjazd PTB – 2001 rok), 2 w Toruniu (53 Zjazd PTB – 2004 rok), 4 w Szczecinie (54 Zjazd PTB – 2007 rok) i 2 w Warszawie (55 Zjazd PTB – 2010 rok) (Latowski 2003, 2007, 2010).

30 października 2006 roku z inicjatywy ówczesnego Dyrektora Ogrodu Botanicznego w Poznaniu, dr Karola Węglarskiego, oddano do użytku pawilon edukacyjno-dydaktyczny

Ryc. 3. Sala wykładowa im. Profesora Zygmunta Czubińskiego w pawilonie edukacyjno-dydaktycznym w Ogrodzie Botanicznym UAM w Poznaniu. Na fotografii Córka Profesora – Marta Czubińska-Eon Duval z Synem Stanisławem (fot. E. Jerzak).

Fig. 3. Lecture hall named after Professor Zygmunt Czubiński in the educational pavillion of the Botanic Garden in Poznań. Daughter of the Professor – Marta Czubińska-Eon Duval with her son Stanislaus (phot. E. Jerzak).

Ryc. 4. Miejsce spoczynku śp. Zygmunta Czubińskiego na Cmentarzu Junikowskim w Poznaniu (fot. W. Wójtowicz).

Fig. 4. Resting-place of the late Zygmunt Czubiński in the Junikowo cemetery in Poznań (phot. W. Wójtowicz).

i nadano sali wykładowej imię Profesora Zygmunta Czubińskiego, wmurowując tablicę granitową ze stosownym napisem i motywem bluszczu (Ryc. 3). Z tej okazji uporządkowano też miejsce spoczynku Profesora Czubińskiego na Cmentarzu Junikowskim w Poznaniu, kładąc nową płytę granitową z metalowym krzyżem oplecionym bluszczem (Ryc. 4).

BIBLIOGRAFIA

BALCERKIEWICZ S. 1998. Fito-socjologiczne dzieło Profesora Zygmunta Czubińskiego. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 46–48.

BUJAKIEWICZ A. 1998. Zasługi Profesora Zygmunta

Czubińskiego dla mikologii. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 55–58.

BUJAKIEWICZ A., ŻUKOWSKI W. 1997. Sesja naukowa zorganizowana w 30. rocznicę śmierci Prof. dr hab. Zygmunta Czubińskiego (Poznań, 9–10 maja 1997). *Wiadom. Bot.* **41**(3/4): 92–94.

DZIECZKOWSKI A. 1998. Wojenne curriculum vitae Profesora Zygmunta Czubińskiego. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 28–31.

FALIŃSKI J. B. 1998. Zygmunta Czubińskiego „Zagadnienia geobotaniczne Pomorza” jako przedmiot rozważań entuzjasty. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 59–66.

- KROTOSKA T. 1967. Prof. dr Zygmunt Czubiński – naukowiec i wychowawca. *Sprawozdania Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za I półrocze 1967*: 174–179.
- LATOWSKI K. 2003. Pierwsi laureaci edycji Medalu im. Profesora Zygmunta Czubińskiego *Wiadom. Bot.* **47**(1/2): 90–91.
- LATOWSKI K. 2007. Laureaci trzeciej edycji Medalu im. Zygmunta Czubińskiego. *Wiadom. Bot.* **51**(3/4): 132–133.
- LATOWSKI K. 2010. Laureaci czwartej edycji Medalu im. Profesora Zygmunta Czubińskiego. *Wiadom. Bot.* **54**(3/4): 140–141.
- LISIEWSKA M., ŻUKOWSKI W. (red.) 1998. Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.
- LISOWSKI S. 1998. Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński jako briolog. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 32–34.
- STANIEWSKA-ZĄTEK W. 1998. Jak realizowane są naukowe podstawy ochrony przyrody przekazane nam w pracach i poglądach Profesora Zygmunta Czubińskiego. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 35–39.
- TRUSZKOWSKA W. 2002. 35. rocznica śmierci Prof. dr hab. Zygmunta Czubińskiego. *Wiadom. Bot.* **46**(1/2): 66.
- ŻUKOWSKI W. 1998. Wkład Profesora Zygmunta Czubińskiego w rozwój geografii roślin w ośrodku poznańskim. W: M. LISIEWSKA, W. ŻUKOWSKI (red.), Prof. dr hab. Zygmunt Czubiński (1912–1967). Sesja naukowa w 30. rocznicę śmierci. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań, s. 40–45.
- ŻUKOWSKI W. 2000. O Medalu im. Profesora Zygmunta Czubińskiego – Komunikat Zarządu Oddziału Poznańskiego PTB. *Wiadom. Bot.* **44**(3/4): 67–68.

Anna BUJAKIEWICZ

**OBCHODY DWUSETNEJ
ROCZNICY URODZIN JÓZEFA
WARSZEWICZA (1812–1866)**

**Celebrations of bicentennial anniversary
of Józef Warszewicz (1812–1866) birth**

Józef Warszewicz należy do ścisłego grona prekursorów polskiej botaniki tropikalnej. Urodzony w Wilnie w zubożałej rodzinie szlacheckiej bardzo wcześnie rozpoczął pracę w Ogrodzie

Botanicznym Uniwersytetu Wileńskiego pod kierunkiem Józefa Jundziłła (1794–1877). Wziął udział w powstaniu listopadowym, a po jego upadku przeszedł wraz z całym oddziałem do Prus. Przez kilkanaście lat pracował tam jako ogrodnik m.in. w Insterburgu (rejencja *Gumbinnen* w Prusach Wschodnich, obecnie: Czerniachowsk w Obwodzie Kaliningradzkim), a następnie jako pomocnik ogrodnika w królewskich ogrodach w Poczdamie, a w końcu w berlińskim Ogrodzie Botanicznym Uniwersytetu Fryderyka Wilhelma. Z polecenia Aleksandra von Humboldta (1769–1859) wziął udział w latach 1845–1850 w ekspedycji naukowej do Ameryki Środkowej i Południowej. Swą drugą podróż do Ameryki Południowej odbył w latach 1850–1853 na polecenie Brytyjskiego Towarzystwa Ogrodniczego. Wśród przesyłanych do ogrodów botanicznych Niemiec, Anglii, Belgii czy Szwajcarii okazów roślin wiele było nieznanymi jeszcze nauce. Samych storczyków w materiałach tych opisano ponad 300 nowych gatunków. Oprócz dużych kolekcji roślin gromadził także okazy ornitologiczne, herpetologiczne i malakologiczne. Ponad 30 gatunków i dwa rodzaje roślin nazwano na jego cześć. W 1854 roku został głównym inspektorem Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, do którego przywiózł swe prywatne zbiory roślin, dzięki czemu kolekcje krakowskiego ogrodu osiągnęły największe rozmiary w historii (prawie 10 tys. gatunków). Był m.in. członkiem czynnym miejscowym Towarzystwa Naukowego Krakowskiego. Nie opublikował wprawdzie żadnej pracy naukowej, jednak był jednym z najlepszych znawców południowoamerykańskich roślin tropikalnych swojej epoki. Dla współczesnych mu rodaków był symbolem walki z zaborcą oraz oddania ojczyźnie. Już za życia otoczony legendą śmiałego podróżnika (Köhler, Mirek 2010).

Obchody rocznic urodzin lub śmierci Józefa Warszewicza były w Krakowie organizowane wielokrotnie – po raz pierwszy w 1913 roku. Wtedy to 8 września uroczysto obchodzono stulecie jego urodzin. Obchody zorganizowane zostały przez prof. Mariana Raciborskiego

Ryc. 1. Uczestnicy sesji przed Collegium Śniadeckiego (fot. A. Mróz).

Fig. 1. Participants in the session before the Śniadecki Collegium (phot. A. Mróz).

(1863–1917), dyrektora Ogrodu Botanicznego i świeżo utworzonego Instytutu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego, oraz Polski Związek Ogrodników w Krakowie. Na zachowanych fotografiach widać, że uroczystości odbyły się przed pomnikiem Warszewicza w Ogrodzie Botanicznym UJ i na jego grobie na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie. W obchodach brał nawet udział jeden z ostatnich żyjących uczniów Warszewicza – Ignacy Kluz. Polski Związek Ogrodników postanowił wtedy przyjąć imię Józefa Warszewicza (anonim 1913a, b).

60 rocznicę śmierci Warszewicza obchodzono 2 stycznia 1927 roku. Uroczystości zorganizowane zostały przez Centralny Związek Zawodowy Chrześcijańskich Ogrodników i Pomocników. O godz. 9.00 odprawiono w intencji J. Warszewicza nabożeństwo w kościele św. Mikołaja w Krakowie. Z kościoła uczestnicy przemaszzerowali do Ogrodu Botanicznego UJ, gdzie złożyli kwiaty pod pomnikiem Warszewicza. Następnie dyrektor Ogrodu Botanicznego UJ prof. Władysław Szafer (1886–1970) nakreślił życiorys

tego przyrodnika, omówił jego prace i zasługi dla nauki i Polski. Spośród okazów przywiezionych z ekspedycji do Ameryki Łacińskiej znajdowały się jeszcze w kolekcji ogrodu drzewiaste paprocie, pandany i wiele innych cennych roślin. Po zwiedzeniu szklarni i ogrodu uczestnicy udali się na Cmentarz Rakowicki i złożyli wieniec na grobie Warszewicza. Jeden z uczestników streścił w krótkich słowach zasługi Józefa Warszewicza dla polskiego ogrodnictwa (Gołębski 1927). Z okazji sześćdziesięciolecia śmierci Warszewicza poświęcono jego osobie 1 zeszyt 23 rocznika *Ogrodnictwa* z 1927 roku. W tym zeszycie znalazły się następujące artykuły: *Nieznany portret J. Warszewicza, pendzla Artura Grottgera* (Rouppert 1927), *Józef Warszewicz* (Redakcja 1927a), *Pisownia nazwiska J. Warszewicza* (Ziobrowski 1927a), *Warszewiczia pulcherrima Kl. (W. coccinea Kl.)* (Szafer 1927), *Warszewiczella Rhab. f. (S. Z. 1927b)*, *Rośliny nazwiskiem J. Warszewicza oznaczone* (Ziobrowski 1927b), *Napis na pomniku J. Warszewicza w ogrodzie bot. U. J. w Krakowie* (Redakcja 1927b), *Kilka listów*

J. Warszewicza (Warszewicz 1927). W dziale „Kronika” umieszczono kilka dalszych krótkich notatek: *Obchód 60-tej rocznicy śmierci Warszewicza [...]* (S. Z. 1927a), *Z roślin przez Warszewicza do ogrodu przywiezionych zachowało się jeszcze [...]* (K. R. 1927), *Zamia Lindleyi Warsz. i Z. Skinneri Warsz.* (S. Z. 1927c), *Canna* (anonim 1927a), *Działalność publicystyczna J. Warszewicza [...]* (anonim 1927b).

Uroczystość 100 rocznicy śmierci odbyła się w dniu 23 listopada 1966 roku w lokalu Naczelnej Organizacji Technicznej przy ul. Straszewskiego w Krakowie. Jej organizatorami były Ogród Botaniczny UJ, Polskie Towarzystwo Botaniczne i Towarzystwo Ogrodnicze. Okolicznościowy referat wygłosił prof. Władysław Szafer (anonim 1966, Wróbel-Stermińska 1966a i b).

Uroczystość dwustulecia urodzin J. Warszewicza zorganizowana została przez Sekcję Historii Botaniki Polskiego Towarzystwa Bo-

tanicznego i Ogród Botaniczny UJ. Obchody odbyły się w dniu 7 listopada 2012 roku i miały formę sesji zatytułowanej „200-lecie urodzin Józefa Warszewicza – podróżnika, zbieracza roślin, inspektora Ogrodu Botanicznego UJ”. Uczestniczyło w niej ponad 50 osób (Ryc. 1). W sali prelekcyjnej w podziemiach Collegium Śniadeckiego (przy ul. Kopernika 27) wygłoszonych zostało kilka referatów. Początkowe trzy łączyła wspólna idea: „Koleje życia Józefa Warszewicza i jego działalność w Ogrodzie Botanicznym UJ”. Jako pierwszy referat pt. „Józefa Warszewicza (1812–1866) wileńsko-berliński okres życia” wygłosił dr hab. Piotr Köhler (UJ). Prelegent zapoznał zebranych z początkowymi 33 latami życia tego przyrodnika, a także z „białymi plamami” z tego okresu wymagającymi jeszcze wyjaśnienia. Dr Kamil Kulpiński (UJ) w wystąpieniu pt. „Podróże Józefa Warszewicza w latach 1844–1853” przedstawił prawdopodobny przebieg obu podróży do Ameryki Łacińskiej tego przyrodnika, zrekonstruowany na podstawie jego listów. Prof. dr hab. Alicja Zemanek (UJ) w referacie „Józef Warszewicz w Ogrodzie Botanicznym UJ (1854–1866)” zapoznała uczestników sesji z jego wszechstronną działalnością w tej instytucji. W referacie „Rośliny nazwane imieniem J. Warszewicza” prof. dr hab. Bogdan Zemanek (UJ) omówił obecny status nomenklatoryczny gatunków, w których nazwach początkowo użyto nazwisko Warszewicza. Wiele z dawnych nazw taksonów obecnie już zaliczanych jest do synonimów. Tym niemniej nadal nazwy sporej liczby gatunków nawiązują do tego polskiego przyrodnika.

Kolejnym punktem programu było złożenie kwiatów przed pomnikiem Józefa Warszewicza znajdującym się na terenie Ogrodu Botanicznego UJ (Ryc. 2).

Druga część sesji odbyła się w szklarniach Ogrodu Botanicznego. Mgr inż. Tomasz Głuszak (UJ) oprowadził uczestników sesji oraz omówił wybrane rośliny „warszewiczowskie”, czyli związane w jakiś sposób z tym przyrodnikiem (Ryc. 3). Pomimo upływu ponad 150 lat w szklarniach ogrodu nadal rosną okazy zasadzone jeszcze przez Józefa Warszewicza.

Ryc. 2. Złożenie kwiatów przed pomnikiem Józefa Warszewicza w Ogrodzie Botanicznym UJ (fot. A. Mróz).

Fig. 2. Laying flowers at the monument of Józef Warszewicz in the Botanical Garden of the Jagiellonian University (phot. A. Mróz).

Ryc. 3. Mgr Tomasz Głuszak omawia rośliny Warszewicza (nie tylko sagowce) (fot. A. Mróz).

Fig. 3. Tomasz Głuszak MSc discusses Warszewicz plants (not only cycads) (phot. A. Mróz).

Przykładem może być *Ceratozamia robusta* Miq. (*Zamiaceae*) – ogromny obecnie okaz o silnie rozgałęzionym pniu. Inna grupa to gatunki nazwane na cześć Warszewicza, np. *Cattleya warszewiczii* Rchb. f. (*Orchidaceae*). Kolejna grupa to gatunki nazwane przez Warszewicza, np. *Zamia variegata* Warsz. (*Zamiaceae*). Wreszcie – gatunki sprowadzone do Europy przez niego, np. *Eupatorium grandifolium* Regel (*Asteraceae*) czy *Monstera deliciosa* Liebm. (syn.: *Philodendron pertusum*) (*Araceae*). Prelegent bardzo interesująco opowiadał o ważniejszych okazach i historii ich sprowadzenia do Europy. Warto dodać, że z okazji obchodów dwusetnej rocznicy urodzin Warszewicza okazy roślin szklarniowych z nim związanych zostały zaopatrzone w wyróżniające je zielone etykiety.

LITERATURA

- [ANONIM] 1913a. Rocznicza Warszewicza. *Wszczęświat* 32(36): 575–576.
- [ANONIM] 1913b. Z roku rocznic. (Józef Warszewicz 1812–1866). *Tygodnik Ilustrowany* 54(38) (og. zb. 2811) (27 IX 1913): 767.
- [ANONIM] 1927a. *Canna*. *Ogrodnictwo* 23(1): 31–32.
- [ANONIM] 1927b. Działalność publicystyczna J. Warszewicza [...]. *Ogrodnictwo* 23(1): 32.
- [ANONIM] 1966. Pamięci wybitnego botanika. *Echo Krakowa* 21(274) (22 XI 1966): 5.
- GOŁĘBSKI W. 1927. Obchód ku czci śp. Józefa Warszewicza. *Przegląd Ogrodniczy* 10(2): 56–57.
- K. R. [K. ROUPPERT] 1927. Z roślin przez Warszewicza do ogrodu przywiezionych zachowało się jeszcze [...]. *Ogrodnictwo* 23(1): 31.
- KÖHLER P., MIREK Z. 2010 [wyd. 2011]. Nineteenth-century Polish researchers of the South American flora. W: Z. MIREK, A. FLAKUS, A. KRZANOWSKI, A. PAULO, J. WOJTUSIAK (red.), *The nature and culture of Latin America. Review of Polish Studies. Naturaleza y cultura de América Latina. Reseña de los estudios Polacos*. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków, s. 173–179.
- REDAKCJA 1927a. Józef Warszewicz. *Ogrodnictwo* 23(1): 1–2.

- REDAKCJA 1927b. Napis na pomniku J. Warszewicza w ogrodzie bot. U. J. w Krakowie. *Ogrodnictwo* 23(1): 25.
- ROUPPERT K. 1927. Nieznany portret J. Warszewicza, pendzla Artura Grottgera. *Ogrodnictwo* 23(1): 1–2.
- S. Z. [S. ZIOBROWSKI] 1927a. Obchód 60-tej rocznicy śmierci Warszewicza [...]. *Ogrodnictwo* 23(1): 30–31.
- S. Z. [S. ZIOBROWSKI] 1927b. Warszewiczella Rchab. f. *Ogrodnictwo* 23(1): 12–13.
- S. Z. [S. ZIOBROWSKI] 1927c. Zamia Lindleyi Warsz. i Z. Skinneri Warsz. *Ogrodnictwo* 23(1): 31.
- SZAFER W. 1927. Warszewiczia pulcherrima Kl. (W. coccinea Kl.). *Ogrodnictwo* 23(1): 10–12.
- [WARSZEWICZ J.] 1927. Kilka listów J. Warszewicza. *Ogrodnictwo* 23(1): 26–30.
- WRÓBEL-STERMIŃSKA W. 1966a. W setną rocznicę śmierci Józefa Warszewicza. *Hasło Ogrodniczo-Rolnicze* 23: 335–336.
- WRÓBEL-STERMIŃSKA W. 1966b. W setną rocznicę śmierci Józefa Warszewicza. *Wszechświat* 9(1979): 215–217.
- ZIOBROWSKI S. 1927a. Pisownia nazwiska J. Warszewicza. *Ogrodnictwo* 23(1): 9.
- ZIOBROWSKI S. 1927b. Rośliny nazwiskiem J. Warszewicza oznaczone. *Ogrodnictwo* 23(1): 14–25.

Piotr KÖHLER

Leśnego Uniwersytetu Jagiellońskiego, Barbara Mroccka – mgr chemii, pracownik Państwowej Inspekcji Handlowej, Elżbieta Rokita – lekarz pediatra w Krakowie.

3. WYKSZTAŁCENIE. 1925/1926–1928/1929 – szkoła powszechna w Krakowie [w jednym z życiorysów podała: szkoła powszechna im. J. Joteyko, ale to raczej niemożliwe, ponieważ J. Joteyko zmarła w 1928], 1929/1930–1936/1937 – Państwowe Gimnazjum Żeńskie im. Królowej Wandy w Krakowie, 1937 – matura tamże. 1937/1938–1938/1939 – dwa lata Studium Wychowania Fizycznego przy Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego [przerwane wybuchem wojny], w czasie okupacji – od 1944 studia na tajnych kompletach na Wydziale Rolniczym UJ, kontynuowane po wojnie do 1947, 4 IV 1952 – dyplom magistra inżyniera nauk agrotechnicznych na Wydziale Rolniczym UJ [otrzymany na podstawie zdanych egzaminów, ale bez napisania pracy].

4. STOPNIE NAUKOWE I DANE BIBLIOGRAFICZNE ROZPRAW. 3 XII 1959 – dr nauk przyrodniczych na podstawie rozprawy „Ochrona naturalnych zasobów a możliwości uprawy miłki wiosennej *Adonis vernalis* L.” [praca

LEKSYKON BOTANIKÓW POLSKICH DICTIONARY OF POLISH BOTANISTS

82. JADWIGA GAWŁOWSKA

1. DATA I MIEJSCE URODZENIA I ŚMIERCI. UR. 23 IX 1919 Kraków, zm. 10 XI 1998 Kraków.

2. RODZINA. Ojciec – Karol Gawłowski, pracownik fizyczny (woźny) w Banku Polskim w Krakowie, następnie konduktor w krakowskich tramwajach; matka – Jadwiga z domu Korzeniowska; rodzeństwo: Anna Kołłątaj, mgr inż. rolnik, pracownik Izby Rolniczej w Krakowie, Józef – lekarz w Krzeszowicach, Marianna (Maria) – docent nauk farmaceutycznych, pracownik naukowy Akademii Medycznej w Krakowie, Ignacy – inż. leśnik, absolwent Wydziału